

POSTANOWIENIE

3 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 3 października 2023 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku N. B.

z udziałem R. Ł.

o zabezpieczenie,

na skutek przedstawienia przez Sąd Okręgowy w Słupsku

postanowieniem z 13 lutego 2023 r., I Co 28/22,

zagadnienia prawnego:

"I. Czy zażalenie na postanowienie, które nie zostało podpisane:
- podlega odrzuceniu jako wniesione co do orzeczenia nieistniejącego
czy

- skutkuje uchyleniem orzeczenia i przekazaniem sprawy do
ponownego rozpoznania, gdyż brak podpisu stanowi istotną wadę
zaskarżonej czynności, która zgodnie z art. art. 324 § 3 kpc powinna
być sygnowana podpisem,

II. Czy - w przypadku odpowiedzi, że postanowienie podlega
uchyleniu - jest to postanowienie oparte na art. 386 § 2 w zw. z art
397 § 2 kpc czy innej, np. prowadzącej do sentencji „zmienia przez
uchylenie postanowienia?”

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 26 kwietnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Słupsku przedstawił
Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne przytoczone w sentencji.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Okręgowy stwierdził, że: „Ogólnie dostępne orzecznictwo i wypowiedzi doktryny wciąż wskazują na aktualność problematyki zgłoszonej w pytaniu, od której zależy wydanie prawidłowego rozstrzygnięcia o zażaleniu w niniejszej sprawie. Dodatkowo problem pogłębia wykładnia kreowana na kanwie orzecznictwa naczelnych sądów europejskich o skutkach procesowych orzeczeń, co do których formułowany jest zarzut oparty na art. 379 pkt 4 k.p.c. A zauważyć i podkreślić należy także patologię systemową wywołaną rozwojem koncepcji uchwał nieistniejących przez istnienie regulacji ustrojowych poszczególnych osób prawnych dotyczących tylko procedury uchylenia uchwał. Wobec obszerności problematyki sąd zadający pytanie ograniczy się więc do sformułowania pytania, gdyż zasygnalizowany problem sporności jest znany. Ze swej strony jedynie nadmieni, że zgodnie z art. 386 § 2 w zw. art. 397 § 3 k.p.c. sąd uchyła zaskarżone orzeczenie, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania - czyli w sytuacjach określonych art. 379 k.p.c. Tymczasem skoro pkt 4 art. 379 k.p.c. dotyczy wady formalnej, istotnej (w tym przypadku mogącej wynikać również z kwestii o randze ustrojowej), to wada formalna braku podpisu statuującego, że orzeczenie wydał sąd - może być postrzegana podobnie (do sprawdzenia w wywodzie wykładni). Nadto wydaje się, że względy związane z prawomocnością orzeczenia, która może być weryfikowana poprzez nadzwyczajne środki zaskarżenia - stanowi wystarczające zabezpieczenie w koncepcji przedstawionej powyżej przez sąd pytający, w przeciwieństwie do skutków oparcia się na koncepcji nieistnienia czynności procesowej (szczególnie we współczesnym rozumieniu tej kwestii, gdyż wydaje się, że analiza dorobku prawnego wskazuje na zmianę znaczeniową tego pojęcia). Jednocześnie wobec wprowadzonej powszechnie wykładni sądowej, że o uchyleniu orzeczenia orzeka się poprzez sentencję w rodzaju: „zmienia w ten sposób, że uchyła zarządzenie o zwrocie pozwu” i wówczas takie rozstrzygnięcie nie jest uzasadniane z urzędu, powstaje pytanie, czy w przypadku uchylenia postanowienia - można poprzestać na tego rodzaju rozstrzygnięciu. Na pewno wydaje się, że celowe jest dodanie, że sprawa nadal pozostaje do ponownego rozpoznania, bo ponowne orzeczenie będzie wydane w stanie aktualnym na dzień jego wydawania.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie postanowieniem z 25 lutego 2022 r. Sąd Okręgowy w Słupsku oddalił zgłoszony przed wszczęciem postępowania wniosek N.B. o zabezpieczenie roszczenia o zapłatę przeciwko R.Ł. Postanowienie zostało opatrzone podpisem sędziego nie pod sentencją, lecz pod zasadniczymi powodami rozstrzygnięcia, przytoczonymi stosownie do art. 357 § 5 k.p.c.

Postanowieniem z 26 kwietnia 2022 r., wydanym w postępowaniu zażaleniowym dotyczącym postanowienia z 25 lutego 2022 r., Sąd Okręgowy w Słupsku przedstawił Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne sformułowane jako pytanie: „czy postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym jest orzeczeniem istniejącym w sytuacji, gdy wobec wskazania w trybie art. 357 § 5 k.p.c. zwięźle zasadniczych powodów rozstrzygnięcia – nie została podpisana bezpośrednio jego sentencja, a podpis został złożony tylko pod całością tak sporządzonego dokumentu?”

Zagadnienie to zostało rozstrzygnięte w uchwale Sądu Najwyższego z 6 października 2022 r., III CZP 112/22 o treści: „postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym jest orzeczeniem nieistniejącym w sytuacji, gdy podpis został złożony wyłącznie pod całym dokumentem obejmującym sentencję i zasadnicze powody rozstrzygnięcia (art. 357 § 5 k.p.c.)”.

W tych okolicznościach, Sąd Okręgowy wydał postanowienie z 13 lutego 2023 r. o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu kolejnego zagadnienia prawnego, o treści przytoczonej w sentencji.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zagadnienie prawne stanowiące przedmiot pytania sądu drugiej instancji powinno pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą tak, aby udzielenie odpowiedzi na postawione pytanie ułatwiło sądowi rozpoznającemu środek zaskarżenia rozstrzygnięcie co do istoty sprawy. Nie może ono jednak sprowadzać się do pytania o sposób rozstrzygnięcia sprawy, lecz musi mieć ono charakter abstrakcyjny i budzić rzeczywiście poważne wątpliwości. Rolą Sądu Najwyższego nie jest bowiem zastępowanie sądów powszechnych w orzekaniu przez dokonywanie zwykłej, przynależnej każdemu sądowi interpretacji przepisów, z wykorzystaniem wiedzy,

jaką niosą same przepisy oraz ich rozumienie w dotychczasowym orzecznictwie i doktrynie prawa; w takich okolicznościach nie formułuje się zagadnień prawnych, o których mowa w art. 390 § 1 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że sąd przedstawiający do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powinien uzasadnić, na czym polegają jego wątpliwości i dlaczego uważa je za poważne oraz wykazać, że pozostają w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem sprawy. Wymagania tego nie spełniają przytoczone w całości i w dosłownym brzmieniu motywy postanowienia Sądu Okręgowego z 13 lutego 2023 r.

Niezależnie jednak od powyższego trzeba odnotować, że Sąd Okręgowy uzyskał już wiążącą go w niniejszej sprawie odpowiedź na pytanie o skutki niepodpisania sentencji postanowienia w uchwale z 6 października 2022 r., III CZP 112/22 (art. 390 § 2 k.p.c.). Tymczasem pierwsze z pytań zadanych w postanowieniu z 13 lutego 2023 r. jest znowu pytaniem o skutki niepodpisania sentencji postanowienia (orzeczenie nieistniejące czy też istniejące, lecz wadliwe). Drugie z zagadnień ma natomiast zyskać aktualność tylko w razie uznania, że postanowienie niepodpisane jest wadliwe, co ma prowadzić do jego uchylenia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

(r.g.)

[ał]